МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова **Форма навчання**: денна, заочна
Освітній ступінь: магістр
Галузь знань: усі галузі знань
Спеціальність: усі спеціальності
Рік навчання: 1,2 **Семестр: 2-3**
Кількість кредитів (годин): 4 (120 год.: 16- лекції; 16- семінарські; 88 - самостійна робота) **Заочна**: 4 (120 год.:4 - лекції; 4- семінарські; 112 - самостійна робота)
Мова викладання: українська

2. Інформація про викладача (викладачів)

ПІБ: Запорожченко Олексій Володимирович

Науковий ступінь, вчене звання, посада: кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри права і соціальної роботи
Кафедра: кафедра права і соціальної роботи
Робочій e-mail: alexzap1973@gmail.com
Години консультацій на кафедрі: вівторок, 14.40-16.00

3. Опис та мета дисципліни

Мета та предмет курсу: виявлення і розкриття основних проблем етики, характеристика базових етичних категорій, концепцій, понять, методів професійної етики, отримання вмінь їх самостійно застосовувати в безпосередній практичній життєдіяльності, а також набуття навичок, орієнтації у вирішенні складних моральних проблем.

Завдання курсу: підвищити моральну культуру особистості майбутнього педагога. Використовувати отримані знання для морального вдосконалювання й відповідального ставлення до себе, власного життя й інших людей у професійній діяльності.

Завдання курсу:

- Ознайомити здобувачів вищої освіти зі специфікою професійної етики педагога.
- Проаналізувати основні морально-етичні проблеми, пов’язані з професійною діяльністю вчителя.
- Сформувати розуміння майбутніми педагогами специфіки функціонування моралі в закладах освіти.
- Виробити вміння розмежовувати конфлікти й конфліктні ситуації, пов’язані з дотриманням моральних принципів і норм, та правильно їх розв’язувати.
- Інтегрувати набуті знання для оптимізації педагогічної діяльності

4. Результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів загальних компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійних програм ІДГУ:

- здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями;
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- володіти розвиненою культурою мислення, вміти ясно і логічно висловлювати свої думки як усно, так і письмово;
- планувати й реалізувати комунікативний намір, вміння встановити та підтримати контакт зі співрозмовниками;
- змінювати мовленнєву поведінку залежно від комунікативної ситуації.

Комунікація:

- зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців;
- використання державної мови у професійній діяльності;
- практикувати дотримання етичних принципів ведення дискусій та оприлюднення результатів власної інтелектуальної праці.

Автономність та відповідальність:

- здатність до подальшого навчання;
- аналізувати свою професійну діяльність та її результати в широкому контексті бачення соціального світу та розвивати комунікативну компетентність.

5. Структура дисципліни

Тема № 1. Предмет і завдання етики. Професійна етика.

Перелік питань/завдань, що виноситься на обговорення/опрацювання	**Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси**
Лекція (2 год.): 1. Походження термінів «етика» і «мораль», спільне та відмінне між ними. 2. Предмет етики. Взаємозв’язок етики з іншими науками, які досліджують буття людини. 3. Основні функції етики. 4. Виникнення професійної етики. 5. Основні принципи професійної етики («золоте правило моралі», справедливість розподілу ресурсів, виправлення етичних порушень і помилок, принципи максимуму і мінімуму прогресу, повага до інших, безконфліктність). 6. Теоретична та прикладна етика в структурі етичного знання. Причини виникнення професійної та	1.Бралатан В. П., Гуцаленко І. В., Здирко Н. Г. Професійна етика: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 252 с. URL:http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Prof_etika.pdf 2.Ващенко Г. Виховання чесності й принциповості: підручник для педагогів. Київ : Школяр, 2009. 385 с. 3. Ломачинська І. М. Професійна етика. Київ: Університет Україна, 2005. 237 с. 4.Малахов В. А. Етика. Курс лекцій : навч. посіб. 4-те вид. Київ : Либідь, 2002. 384 с. 5.Етика ділових відносин: навчальний посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін.] – Вінниця : ВНТУ,2011.309с. URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Lesko_Oleksa

прикладної етики. Проблеми і завдання педагогічної, лікарської, біомедичної, журналістської, економічної, інженерної, комп'ютерної, юридичної етики та етики менеджменту. Кодекси професійної етики.	ndr/Etyka_dilovykh_vidnosyn.pdf 6.Етика ділового спілкування: / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук / Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007 — 344 с. URL: https://subject.com.ua/pdf/71.pdf
Семінарське заняття (2 год.): 1. Розкрийте зміст та взаємозв`язок термінів «етика» і «мораль». 2. В чому полягає предмет етики? 3. Розкрийте взаємозв'язок етики з іншими науками. 4. Охарактеризуйте основні функції етики. 5. Розкрийте основні етапи виникнення та розвитку професійної етики. 6. Які основні принципи професійної етики Ви знаєте? 7. Які основні проблеми і завдання окремих видів професійної етики. Кодекси професійної етики.	1.Бралатан В. П., Гуцаленко І. В., Здирко Н. Г. Професійна етика: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 252 с. URL:http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Prof_etika.pdf 2.Ломачинська І. М. Професійна етика. Київ: Університет Україна, 2005. 237 с. 3.Малахов В. А. Етика. Курс лекцій : навч. посіб. 4-те вид. Київ : Либідь, 2002. 384 с. 4.Етика ділових відносин: навчальний посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін.] – Вінниця : ВНТУ,2011.309с. URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Lesko_Oleksandr/Etyka_dilovykh_vidnosyn.pdf
Завдання для самостійної роботи: **Зробіть реферати на теми:** 1. Моральні цінності у сучасному українському суспільстві. 2. Структурні елементи професійної етики та їх взаємозв`язок. 3. Професійна етика як важливий елемент структури професійної діяльності. 4. Професійна етика як теорія та практика. 5. Професійна етика та інші науки про мораль. 6. Методологічні принципи професійної етики. 7. Значення професійної етики для сучасної освіти. 8. Етичні принципи в педагогічному пізнанні. 9. Проблеми аксіологічного моделювання освітнього процесу. 16. Тенденції розвитку професійної етики педагога в сучасному суспільстві.	1.Бралатан В. П., Гуцаленко І. В., Здирко Н. Г. Професійна етика: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 252 с. URL:http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Prof_etika.pdf 2.Ломачинська І. М. Професійна етика. Київ: Університет Україна, 2005. 237 с. 3.Малахов В. А. Етика. Курс лекцій : навч. посіб. 4-те вид. Київ : Либідь, 2002. 384 с. 4.Етика ділових відносин: навчальний посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін.] – Вінниця : ВНТУ,2011.309с. URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Lesko_Oleksandr/Etyka_dilovykh_vidnosyn.pdf

Тема № 2. Проблема загальнолюдських цінностей.

Перелік питань/завдань, що виноситься на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
Лекція (2 год.): 1. Свобода людини, її практичні та моральні виміри (свобода дії, свобода вибору, свобода волі, відповідальність). 2. Вчинок як першоелемент людської діяльності. Вчинок і його моральна оцінка. Проблема співвідношення цілей і засобів людської діяльності. 3. Спілкування як царина людської моральності. Парадигма спілкування в сучасній культурі. Відкритість, замкненість, моно логічність і діалогічність людської особистості. 4. Моральні виміри спілкування. Різноманіття передумов і вимірів людського спілкування: моральний аспект. 5. Толерантність, повага, співчуття, милосердя, їхня моральна цінність. 6. Моральні конфлікти і шляхи вирішення. Етикет як морально-етична культура спілкування.	1.Бралатан В. П., Гуцаленко І. В., Здирко Н. Г. Професійна етика: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 252 с. URL:http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Prof_etika.pdf 2. Ломачинська І. М. Професійна етика. Київ: Університет Україна, 2005. 237 с. 3.Етика ділових відносин: навчальний посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін.] – Вінниця : ВНТУ,2011.309с. URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Lesko_Oleksandr/Etyka_dilovykh_vidnosyn.pdf 4.Етика ділового спілкування: / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук / Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007 — 344 с. URL: https://subject.com.ua/pdf/71.pdf 5.Етика ділового спілкування: / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук / Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007 — 344 с. URL: https://subject.com.ua/pdf/71.pdf
Семінарське заняття (2 год.): 1. Розкрийте різні моральні аспекти свободи людини: свобода дії, свобода вибору, свобода волі, відповідальність). 2. Дайте розуміння поняття вчинку в етиці і його моральної оцінки. 3. Розкрийте проблему співвідношення цілей і засобів людської діяльності. 4. Охарактеризуйте спілкування як царину людської моральності. Відкритість, замкненість, моно логічність і діалогічність людської особистості. 5. Розкрийте моральні виміри спілкування та розмаїття передумов і вимірів людського спілкування в моральному аспекті. 6. Розкрийте основні загальнолюдські моральні цінності. 7. Яки типи моральних конфліктів існує і які шляхи їх вирішення?	1.Бралатан В. П., Гуцаленко І. В., Здирко Н. Г. Професійна етика: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 252 с. URL:http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Prof_etika.pdf 2. Ломачинська І. М. Професійна етика. Київ: Університет Україна, 2005. 237 с. 3.Етика ділових відносин: навчальний посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін.] – Вінниця : ВНТУ,2011.309с. URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Lesko_Oleksandr/Etyka_dilovykh_vidnosyn.pdf 4.Етика ділового спілкування: / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук / Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007 — 344 с. URL: https://subject.com.ua/pdf/71.pdf 5.Етика ділового спілкування: / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук / Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007 — 344 с. URL: https://subject.com.ua/pdf/71.pdf

Завдання для самостійної роботи: **Зробіть реферати на теми:** 1. Свобода і моральна відповідальність у професійній діяльності педагога. 2. Самовиховання як вища духовна практична здатність особистості до програмування і регулювання поведінки та діяльності. 3. Культура та загальнолюдські цінності. 4. Аксіологія – філософське вчення про цінності. 5. Гуманістичний світогляд про цінності. 6. Роль вищих цінностей в житті педагога і суспільства. 7. Матеріальні і моральні цінності: вибір людини. 8. Обрані цінності – дзеркало сутності педагога. 9. Цінності як мета і як засіб. 10. Цінність як засіб вираження свободи людини. 11. Потреби та інтереси людини як віддзеркалення його ціннісних уявлень. 12. Розвиток культури та проблеми її кризи в сучасному суспільстві. 13. Педагогічна етика як регулятор діалогічної взаємодії вчителя й учнів. 14. Реформування педагогічної етики в контексті Болонського процесу	1.Бралатан В. П., Гуцаленко І. В., Здирко Н. Г. Професійна етика: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 252 с. URL:http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Prof_etika.pdf 2. Ломачинська І. М. Професійна етика. Київ: Університет Україна, 2005. 237 с. 3.Етика ділових відносин: навчальний посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін.] – Вінниця : ВНТУ,2011.309с. URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Lesko_Oleksandr/Etyka_dilovykh_vidnosyn.pdf 4.Етика ділового спілкування: / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук / Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007 — 344 с. URL: https://subject.com.ua/pdf/71.pdf 5.Етика ділового спілкування: / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук / Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007 — 344 с. URL: https://subject.com.ua/pdf/71.pdf

Тема № 3. Моральні вимоги та моральні цінності особистості.

Перелік питань/завдань, що виноситься на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
Лекція (2 год.): 1. Моральна вимога – найпростіший елемент морального феномену. 2. Спільні ознаки всіх виявів моральних вимог. 3. Загальнообов'язкові форми вираження моральної вимоги – моральна норма, моральна якість, моральний принцип, моральний ідеал, моральні цінності. 4. Моральна норма як найпростіший вид моральної вимоги. 5. Моральні чесноти та моральні вади як результатом	1.Бралатан В. П., Гуцаленко І. В., Здирко Н. Г. Професійна етика: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 252 с. URL:http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Prof_etika.pdf 2.Ващенко Г. Виховання чесності й принциповості: підручник для педагогів. Київ : Школяр, 2009. 385 с. 3. Ломачинська І. М. Професійна етика. Київ: Університет Україна, 2005. 237 с. 4.Малахов В. А. Етика. Курс лекцій : навч. посіб. 4-те вид. Київ : Либідь, 2002. 384 с.

виявлення необхідних і загальних ознак стійких позитивних та негативних моральних якостей людини. Моральний ідеал. 6. Властивості моральних цінностей. Ієрархія моральних цінностей. 7. Особові (суб'єктні) форми вираження моральних вимог - обов'язок, відповідальність, сором, гордість, честь, гідність, совість.	5.Етика ділових відносин: навчальний посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін.] – Вінниця : ВНТУ,2011.309с. URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Lesko_Oleksandr/Etyka_dilovykh_vidnosyn.pdf 6.Етика ділового спілкування: / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук / Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007 — 344 с. URL: https://subject.com.ua/pdf/71.pdf
Семінарське заняття (2 год.): 1. Що таке моральна вимога і які спільні ознаки всіх виявів моральних вимог. 2. Які загальнообов'язкові форми вираження моральної вимоги Ви знаєте? 3. Охарактеризуйте моральну норму як найпростіший вид моральної вимоги. 4. Розкрийте зміст основних моральних чеснот та моральних вад. Що таке моральний ідеал? 5. Охарактеризуйте властивості та ієрархію моральних цінностей. 6. Розкрийте особові (суб'єктні) форми вираження моральних вимог - обов'язок, відповідальність, сором, гордість, честь, гідність, совість.	1.Бралатан В. П., Гуцаленко І. В., Здирко Н. Г. Професійна етика: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 252 с. URL:http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Prof_etika.pdf 2.Ломачинська І. М. Професійна етика. Київ: Університет Україна, 2005. 237 с. 3.Малахов В. А. Етика. Курс лекцій : навч. посіб. 4-те вид. Київ : Либідь, 2002. 384 с. 4.Етика ділових відносин: навчальний посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін.] – Вінниця : ВНТУ,2011.309с. URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Lesko_Oleksandr/Etyka_dilovykh_vidnosyn.pdf
Завдання для самостійної роботи: **Зробіть реферати на теми:** 1. Емоційна рівновага як необхідна якість професійної етики педагога. 2. Співвідношення фахової підготовки та морально-етичних якостей педагога. 3. Гендерна складова педагогічної етики. 4. Особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців. 5. Принципи педагогічного такту. 6. Перепони взаєморозуміння в педагогічному колективі. 7. Загальна та професійна культура педагога. 8. Конфлікт авторитетів у педагогіці. 9. Педагогічна етика як відповідь на виклики сучасності.	1.Бралатан В. П., Гуцаленко І. В., Здирко Н. Г. Професійна етика: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 252 с. URL:http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Prof_etika.pdf 2.Ломачинська І. М. Професійна етика. Київ: Університет Україна, 2005. 237 с. 3.Малахов В. А. Етика. Курс лекцій : навч. посіб. 4-те вид. Київ : Либідь, 2002. 384 с. 4.Етика ділових відносин: навчальний посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін.] – Вінниця : ВНТУ,2011.309с. URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Lesko_Oleksandr/Etyka_dilovykh_vidnosyn.pdf 5.Зусін, В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: навчальний посібник для вузів.

10. Педагогічна етика та суспільні ідеали. 11. Роль педагога у визначені системи цінностей учнів.	2-ге вид.,перероб. і доп. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 220 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/406456.pdf

Тема № 4. Формальні та неформальні стосунки з колегами, підлеглими керівниками.

Перелік питань/завдань, що виноситься на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
Лекція (2 год.): 1. Особливості управління та підприємництва. 2. Соціальні типи в діловому спілкуванні. 3. Принципи прийняття управлінських рішень. 4. Діловий протокол та організація ділових прийомів. 5. Як бути хорошим керівником. 6. Види та правила критики підлеглих.	1.Бралатан В. П., Гуцаленко І. В., Здирко Н. Г. Професійна етика: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 252 с. URL:http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Prof_etika.pdf 2. Ломачинська І. М. Професійна етика. Київ: Університет Україна, 2005. 237 с. 3.Етика ділових відносин: навчальний посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін.] – Вінниця : ВНТУ,2011.309с. URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Lesko_Oleksandr/Etyka_dilovykh_vidnosyn.pdf
Семінарське заняття (2 год.): 1. Розкрийте основні особливості управління та підприємництва. 2. Назвіть та охарактеризуйте соціальні типи в діловому спілкуванні. 3. Розкрийте принципи прийняття управлінських рішень. 4. Що таке діловий протокол та який алгоритм організації ділових прийомів? 5. Що означає бути хорошим керівником? 6. Охарактеризуйте види та основні правила критики підлеглих.	1. Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування. Навчальний посібник / К. : Центр учбової літератури, 2007.- 344 с. URL:http://www.info-library.com.ua/books-book-132.html 2. АвраменкоО. О., Яковенко Л. В.,Шийка В. Я. Ділове спілкування: Навчальний посібник. / За наук. ред. О. О. Авраменко. Івано-Франківськ, «ЛілеяНВ», 2015. 160 с. URL:http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/dilove_spilkuv_1.pdf 3.Зусін, В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: навчальний посібник для вузів. 2-ге вид.,перероб. і доп. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 220 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/406456.pdf
Завдання для самостійної роботи: **Зробіть доповіді на теми:** 1. Опишіть, як діють на підприємстві різні соціальні типи особистостей? 2. Що є характерним для соціально активної особистості? 3. Соціальні типи підлеглих та	1. Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування. Навчальний посібник / К. : Центр учбової літератури, 2007.- 344 с. URL:http://www.info-library.com.ua/books-book-132.html 2. АвраменкоО. О., Яковенко Л. В.,Шийка В. Я. Ділове спілкування: Навчальний посібник.

керівників. 4. Як Ви розумієте принцип соціальної справедливості? 5. Що таке соціальна відповідальність? 6. На чому акцентує увагу утилітарний принцип? 7. Що таке макіавеллізм? Яке Ваше відношення до нього? 8. Опишіть, використовуючи додаткову літературу, процес організації ділового прийому.	/ За наук. ред. О. О. Авраменко. Івано-Франківськ, «ЛілеяНВ», 2015. 160 с. URL:http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/dilove_spilkuv_1.pdf 3.Зусін, В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: навчальний посібник для вузів. 2-ге вид.,перероб. і доп. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 220 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/406456.pdf

Тема № 5. Конфлікти та способи їх подолання.

Перелік питань/завдань, що виноситься на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
Лекція (2 год.): 1. Сутність конфліктів, їх типи та причини виникнення. **2.** Основні види конфліктогенів. **3.** Типологія конфліктних особистостей і конфліктних ситуацій. **4.** Подолання конфліктів шляхом організації правильного спілкування. **5.** Стилі (стратегії) розв'язання міжособистісних конфліктів.	1.Бралатан В. П., Гуцаленко І. В., Здирко Н. Г. Професійна етика: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 252 с. URL:http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Prof_etika.pdf 2. Ломачинська І. М. Професійна етика. Київ: Університет Україна, 2005. 237 с. 3.Етика ділових відносин: навчальний посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін.] – Вінниця : ВНТУ,2011.309с. URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Lesko_Oleksandr/Etyka_dilovykh_vidnosyn.pdf
Семінарське заняття (2 год.): 1. Розкрийте поняття конфлікту та його філософські, соціологічні, психологічні аспекти. 2. Дайте класифікацію конфліктів, охарактеризуйте типи конфліктів у сфері професійної діяльності. 3. Охарактеризуйте управління конфліктами як репрезентації рівня комунікативної компетентності фахівця. 4. Що передбачає наявність конфліктологічної компетентності? Профілактика, діагностика та розв'язання конфліктів у діловому спілкуванні. 5. Обгрунтуйте стратегії поведінки в конфліктних ситуаціях, комунікативні стратегії розв'язання конфліктних ситуацій в ділових відносинах.	1. Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування. Навчальний посібник / К. : Центр учбової літератури, 2007.- 344 с. URL:http://www.info-library.com.ua/books-book-132.html 2. АвраменкоО. О., Яковенко Л. В.,Шийка В. Я. Ділове спілкування: Навчальний посібник. / За наук. ред. О. О. Авраменко. Івано-Франківськ, «ЛілеяНВ», 2015. 160 с. URL:http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/dilove_spilkuv_1.pdf 3.Зусін, В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: навчальний посібник для вузів. 2-ге вид.,перероб. і доп. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 220 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/406456.pdf
Завдання для самостійної роботи: **Зробіть доповіді на теми:** 1. Як культура керівника	1. Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування. Навчальний посібник / К. : Центр учбової літератури, 2007.- 344 с.

співвідноситься з його вмінням вирішувати конфлікти на виробництві? 2. Які можуть бути об`єктивні та суб`єктивні причини конфліктів? Наведіть приклади конфліктів з власного життя. 3. Що передбачає готовність до конструктивного вирішення конфлікту? 4. Як Ви розумієте поняття соціально-психологічного антагонізму? 5. Дайте власні приклади дестркутивних та конструктивних стилів суперечки.	URL:http://www.info-library.com.ua/books-book-132.html 2. АвраменкоО. О., Яковенко Л. В.,Шийка В. Я. Ділове спілкування: Навчальний посібник. / За наук. ред. О. О. Авраменко. Івано-Франківськ, «ЛілеяНВ», 2015. 160 с. URL:http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/dilove_spilkuv_1.pdf 3.Зусін, В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: навчальний посібник для вузів. 2-ге вид.,перероб. і доп. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 220 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/406456.pdf

Тема № 6. Етичні аспекти в процесі управління персоналом.

Перелік питань/завдань, що виноситься на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
Лекція (2 год.): 1. Проблема підбору кадрів. 2. Проблеми найму на роботу з позиції керівника фірми. 3. Методика проведення співбесіди під час прийняття на роботу. 4. Використання зарубіжного досвіду ділового спілкування в процесі управління персоналом.	1.Етика ділових відносин: навчальний посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін.] – Вінниця : ВНТУ,2011.309с. URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Lesko_Oleksandr/Etyka_dilovykh_vidnosyn.pdf 2. АвраменкоО. О., Яковенко Л. В.,Шийка В. Я. Ділове спілкування: Навчальний посібник. / За наук. ред. О. О. Авраменко. Івано-Франківськ, «ЛілеяНВ», 2015. 160 с. URL:http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/dilove_spilkuv_1.pdf
Семінарське заняття (2 год.): 1. Чому існує проблема підбору кадрів? Як зараз добирають кадри? 2. Що означає комплексний підбір кадрів? 3. Які виділяють проблеми при наймі на роботу з позиції керівника фірми? Як вирішуються ці проблеми? 4. Охарактеризуйте методику проведення співбесіди під час прийняття на роботу. 5. Що Ви знаєте про зарубіжний досвід ділового спілкування в процесі управління персоналом?	1. Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування. Навчальний посібник / К. : Центр учбової літератури, 2007.- 344 с. URL:http://www.info-library.com.ua/books-book-132.html 2. АвраменкоО. О., Яковенко Л. В.,Шийка В. Я. Ділове спілкування: Навчальний посібник. / За наук. ред. О. О. Авраменко. Івано-Франківськ, «ЛілеяНВ», 2015. 160 с. URL:http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/dilove_spilkuv_1.pdf 3.Зусін, В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: навчальний посібник для вузів. 2-ге вид.,перероб. і доп. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 220 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/406456.pdf

Завдання для самостійної роботи: **Зробіть доповіді на теми:** 1. На що повинен звернути увагу керівник при впівбесіді при прийомі на роботу? 2. На що слід звернути особливу увагу претенденту на роботу при підготовці до співбесіди з керівником? 3. Що б Ви хотіли дізнатися від людини при прийомі на роботу. Чому? 4. На які запитання керівника Вам не хотілося б давати відповіді? Чому? 5. Які Ви знаєте криттерії оцінювання кандидатів на ту чи іншу посаду? 6. Які питання кандидат може задавати роботодавцю? 7. Яка зарубіжна система прийняття на роботу Вам більше подобається? Обгрунтуйте свою позицію.	1. Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування. Навчальний посібник / К. : Центр учбової літератури, 2007.- 344 с. URL:http://www.info-library.com.ua/books-book-132.html 2. АвраменкоО. О., Яковенко Л. В.,Шийка В. Я. Ділове спілкування: Навчальний посібник. / За наук. ред. О. О. Авраменко. Івано-Франківськ, «ЛілеяНВ», 2015. 160 с. URL:http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/dilove_spilkuv_1.pdf 3.Зусін, В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: навчальний посібник для вузів. 2-ге вид.,перероб. і доп. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 220 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/406456.pdf

Тема № 7. Службовий етикет. Моральні принципи та засади.

Перелік питань/завдань, що виноситься на обговорення/опрацювання	**Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси**
Лекція (2 год.): 1. Службовий етикет як сукупність правил поведінки людини. 2. Професійна етика. 3. Норми професійних ділових відносин. 4. Авторитет особистості. 5. Особливості роботи керівника і норми його поведінки. 6. Мовленнєвий етикет. 7. Мовний етикет української науки	1. Ломачинська І. М. Професійна етика. Київ: Університет Україна, 2005. 237 с. 2.Малахов В. А. Етика. Курс лекцій : навч. посіб. 4-те вид. Київ : Либідь, 2002. 384 с. 3.Етика ділових відносин: навчальний посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін.] – Вінниця : ВНТУ,2011.309с. URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Lesko_Oleksandr/Etyka_dilovykh_vidnosyn.pdf
Семінарське заняття (2 год.): 1. Розкрийте поняття та структурні компоненти службового етикету. 2. Що таке професійна етика і з яких компонентів вона складається? 3. Охарактеризуйте існуючі норми професійних ділових відносин. 4. Які фактори впливають на авторитет особистості? 5. Охарактеризуйте особливості роботи успішного керівника і норми його поведінки. 6. Розкрийте поняття мовленнєвого етикет. Що він передбачає? 7. Що є характерним мовного етикет української науки? Які його правила?	1. Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування. Навчальний посібник / К. : Центр учбової літератури, 2007.- 344 с. URL:http://www.info-library.com.ua/books-book-132.html 2. АвраменкоО. О., Яковенко Л. В.,Шийка В. Я. Ділове спілкування: Навчальний посібник. / За наук. ред. О. О. Авраменко. Івано-Франківськ, «ЛілеяНВ», 2015. 160 с. URL:http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/dilove_spilkuv_1.pdf 3.Зусін, В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: навчальний посібник для вузів. 2-ге вид.,перероб. і доп. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 220 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/406456.

	pdf
Завдання для самостійної роботи: **Зробіть доповіді на теми:** 1. Які існують правила етикету в стосунках з клієнтами? 2. Чим визначається моральність людини в ділових стосунках? 3. Які вимоги до керівника висуває сучасність? 4. Як на Вашу думку співвідносяться поняття «авторитет особистості» та «авторитет посади». 5. Що є необхідним для формування стресостійкості керівника? 6. Які підходи щодо профілактики стресу Ви знаєте? 7. Які етикетні вирази науковців Ви знаєте?	1. Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування. Навчальний посібник / К. : Центр учбової літератури, 2007.- 344 с. URL:http://www.info-library.com.ua/books-book-132.html 2. АвраменкоО. О., Яковенко Л. В.,Шийка В. Я. Ділове спілкування: Навчальний посібник. / За наук. ред. О. О. Авраменко. Івано-Франківськ, «ЛілеяНВ», 2015. 160 с. URL:http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/dilove_spilkuv_1.pdf 3.Зусін, В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: навчальний посібник для вузів. 2-ге вид.,перероб. і доп. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 220 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/406456.pdf

Тема № 8. Імідж ділової людини.

Перелік питань/завдань, що виноситься на обговорення/опрацювання	**Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси**
Лекція (2 год.): 1. Імідж як умова ділового успіху. 2. Елементи іміджу. 3. Умови, етапи та правила формування потрібного іміджу. 4. Зовнішній вигляд та етикет поведінки ділової людини. 5. Комунікативні властивості іміджу та його класифікація.	1.Етика ділового спілкування: / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук / Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007 — 344 с. URL: https://subject.com.ua/pdf/71.pdf 2.Етика ділових відносин : навчальний посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін.] – Вінниця : ВНТУ,2011.309с. URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Lesko_Oleksandr/Etyka_dilovykh_vidnosyn.pdf

Семінарське заняття (2 год.): 1. Що таке «імідж» та яка його роль в процесі комунікації? 2. Розкрийте структурні елементи іміджу ділової людини в контексті процесу комунікації. 3. Охарактеризуйте умови, елементи та правила формування потрібного іміджу. Який би імідж формували б Ви? 4. Розкрийте різні аспекти зовнішнього вигляду та етикету поведінки ділової людини в процесі комунікації. 5. Охарактеризуйте комунікативні властивості іміджу та дайте їх класифікацію.	1. Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування. Навчальний посібник / К. : Центр учбової літератури, 2007.- 344 с. URL:http://www.info-library.com.ua/books-book-132.html 2. АвраменкоО. О., Яковенко Л. В.,Шийка В. Я. Ділове спілкування: Навчальний посібник. / За наук. ред. О. О. Авраменко. Івано-Франківськ, «ЛілеяНВ», 2015. 160 с. URL:http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/dilove_spilkuv_1.pdf 3.Зусін, В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: навчальний посібник для вузів. 2-ге вид.,перероб. і доп. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 220 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/406456.pdf
Завдання для самостійної роботи: **Зробіть доповіді на теми:** 1. Розкрийте взаємозв`язок між одягом людини та її соціальним статусом. 2. Випішить та прокоментуйте кілька висловів про роль одягу в житті людини. 3. Який вигляд має мати ділова людина (чоловік та жінка)? 4. Який вплив має імідж в процесі невербальної комунікації? 5. Зробіть завдання № 5 та 6 з підручника «Етика ділового спілкування». К, 2007 р. (С. 309-315) (https://subject.com.ua/pdf/71.pdf)	1. Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування. Навчальний посібник / К. : Центр учбової літератури, 2007.- 344 с. URL:http://www.info-library.com.ua/books-book-132.html 2.Етика ділового спілкування: / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук / Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007 — 344 с. URL: https://subject.com.ua/pdf/71.pdf 3.Зусін, В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: навчальний посібник для вузів. 2-ге вид.,перероб. і доп. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 220 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/406456.pdf

6. Політика курсу

Політика щодо відвідування навчальних занять.

Згідно з «Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ» студенти мають обов’язково бути присутніми на семінарських заняттях. Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав був відсутній на семінарському занятті, має право на відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Студент, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущення заняття 0 балів. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов’язковою.

У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата складання модульної контрольної роботи.

Політика академічної доброчесності.

Студенти мають дотримуватись правил академічної доброчесності відповідно до «Кодексу академічної доброчесності ІДГУ». Наявність академічного плагіату в студентських роботах є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

7. Проміжний і підсумковий контроль

Форма проміжного контролю – письмова контрольна робота (тести).

Зразок питань модульної контрольної роботи:

1. Яка з наведених трансакцій веде до конфлікту у ділових стосунках:
а) “батько – дитина”;
б) “дорослий – дорослий”;
в) “батько – батько”.
2. Стиль спілкування (керівництва), який формує відповідальність та ініціативність:
а) ліберальний;
б) демократичний;
в) авторитарний.
3. За допомогою невербальних засобів передається інформації:
а) приблизно 30 %;
б) приблизно 60 %;
в) приблизно 80 %.
4. До рівнів взаєморозуміння відносяться:
а) компроміс;
б) співпереживання;
в) дружба.
5. Серед механізмів взаєморозуміння виділяють:
а) емпатію;
б) осмислення;
в) згоду.
6. Основою для вирішення конфлікту є:
а) компроміс;
б) співробітництво;
в) згода.
7. Асертивність – це…
а) неконфліктна поведінка;
б) уміння знаходити компроміс;
в) уміння перемагати в конфлікті.
8. Об’єктивні причини управлінського конфлікту:
а) прийняття керівниками необґрунтованих, помилкових рішень;
б) низький авторитет конкретного управлінця;
в) непідготовленість спеціаліста до конкретної управлінської діяльності.

Форма підсумкового контролю – залік.

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	**Оцінка за традиційною шкалою**
90-100	відмінно

89-70	добре
51-69	задовільно
26-50	незадовільно
1-25	

Загальна оцінка за курс виставляється за результатами поточного та проміжного контролю. Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях та результати самостійної роботи. Нарахування балів за поточний контроль відбувається відповідно до «Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ» http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/06/polozhennja___pro-porjadok-ocinjuvannja-rivnja-navchalnyh-dosjahnen-zi-zminamy.pdf

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	**70 балів** (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,7	**30 балів** (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	**35 балів** (поточний контроль)	**16 балів** (проміжний контроль)

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Досягнення студентів на семінарських заняттях, а також виконані ними індивідуальна та самостійна роботи оцінюються за шкалою від «0» до «5».

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на семінарських заняттях

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов’язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв’язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов’язкову літературу, розв’язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну

	частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання завдань для самостійної роботи та індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Виконання завдань для самостійної роботи	5

Критеріями оцінювання виконання індивідуальних завдань є вміння студента правильно відповісти на питання чи зробити завдання та вміти пояснити теоретичні засади, згідно з якими була дана відповідь.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Студенту пропонується 30 питань. Правильна відповідь на 1 питання складає 1 бал. Максимальна кількість балів за виконання модульної контрольної роботи складає 30 балів, мінімальна – 16.

Викладач _____ Запорожченко О.В.

Затверджено на засіданні кафедри права і соціальної роботи № 7 від «11» січня 2023 року.

Завідувач кафедрою _____ Метіль А.С.